

» τὸν λαϊμὸν κἄτι ὥσάν φυλακτό· κατόπιν ἐγὼ
 » ἔμπασα τὸ θρέφος εἰς τὸν τροχόν. Δὲν γνωρίζω
 » τί ἔγεινε τὸ παιδί, εἶν' εὐκόλο νὰ ἀπέθανε, μὲ
 » τόσα ἄλλα μικρά, ἀπὸ τὸ μεγάλο θανατικὸ
 » ἐκείνου τοῦ χρόνου. »

Καὶ τότε πλέον ἀποφάσισα νὰ βάλω εἰς ἐνέ-
 ρειαν ὅλα τὰ δυνάτωτερα μαγικὰ μου, χωρὶς νὰ
 ψηφῆσά τὸν κίνδυνον, ποῦ ἔτρεχα, ν' ἀποθάνω
 καὶ νὰ κολασθῶ. Ἐκεῖν' ἡ ἐπιστήμη εἶνε τῶντι
 μεγαλοδύναμη, εἶναι ἱκανὴ νὰ μηχανεύσῃ πολλά,
 καὶ νὰ ξεσκεπάσῃ πολλά ἀπόκρυφα πράγματα·
 ἀλλὰ ὁ σοφὸς πρέπει νὰ σταματήσῃ, νὰ μὴ
 προχωρήσῃ παρέκει, ἅμα αἰσθηνθῇ τὴν θείαν θέ-
 λησιν νὰ τοῦ ἀντιστέκεται· ἂν βάλῃ πείσμα νὰ
 μάθῃ ὅ,τι εἶν' ἐμποδισμένο, συντρίβεται καὶ
 κολάζεται. Καὶ ὅμως ἐγὼ, χωρὶς πλέον νὰ λογα-
 ριάσω τίποτε, ἔστησα καὶ ἄπλωσα εἰς τὰ τετρα-
 πέρατα τ' οὐρανοῦ τὰ βροχία μου ἄφρατα ὥσάν
 ἀράχνια· εἰς τὴν τρίτην βραδυά, τὴν στιγμὴν
 ποῦ ἐκινδύνευα νὰ πέσω νεκρὸς ἀπὸ τὸν κόπον
 καὶ ἀπὸ τὴν ἀδημονίαν μου, ἐπιάσθη ἐν' ἀπὸ
 τὰ ἀέρια πνεύματα, (ποῦ εἶναι ὥσάν ἐπιστάταις
 εἰς πολλὰ ἀνθρώπινα πράγματα) κ' ἐσύρθη μέσα
 εἰς τὸ σπουδαστήριόν μου· ἀμέσως τὸ ἐρώτησα ποῦ
 εὕρισκεται ὁ ἀγαπημένος μου ὑπρέτης ὁ Μιχαήλ
 καὶ τοῦ εἶπα ὅλα τὰ χαρακτηριστικά σου καὶ τὸ
 Πνεῦμα μου ἀπάντησε.

Ὡς τοῦ Ζυγανοῦ τὰ ἐρμόσπια γιὰ χρόνους ἐνενήντα
 φύλαγα τρεῖς σωροὺς φλωρί, ὡς ἤμουν διωρισμένοι.
 Χρόν' εἶναι δέκα πῶφθασεν ἀπὸ τὴν πολιτείαν
 ὁ Μιχαήλ, ὡς μοῦ τὸν λὲς καὶ ὡς μοῦ τὸν ἰδεάζεις·
 ἐκείνου ἐγὼ παρὰδωκα τὴν προῖκα τῆς Φροσύνης·
 καὶ ἀμέσως νέα προσταγὴ εἰς ἄλλον τόπον πέρα
 μ' ἐκάρφωσε ἄλλους θησαυροὺς νὰ στέκω νὰ φυλάγω.
 νὰ εἰπῶ δὲν ξεύρω, ἂν μ' ἐρωτᾷς, τί κάνει ὁ ποθητός σου.
 καὶ ὅπως ἐδῶ μ' ἐτραβήξεν τῆς τέχνης σου ἡ τρομάρα,
 ἅς μὲ ἀπολύσῃ γλήγορα ἔς τὴν βίγλα μου νὰ γύρω.

Τῶρ' ἀπ' ὅλα τοῦτα, ποῦ πολὺ σύντομα σοῦ
 ἐξιστόρησα, καὶ ἀπ' ὅσα μοῦ εἶπες ἐσύ, βεβαιό-
 νομαι ὅτι εἶσαι ὁ υἱός μου, καὶ σὲ παρκαλῶ νὰ
 μοῦ δώσῃς τὴν συγχώρεσιν· ἴσως ὅλοι οἱ γονεῖς
 ἔπρεπε νὰ τὴν ζητήσουν ἀπὸ τὰ τέκνα τους,
 διότι τὰ ἔβαλαν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ ἐγὼ
 πολὺ περισσότερον ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους πατέραις.
 Ἀμαρτήσα νὰ πάρω τὴν μητέρα σου κρυφὰ ἀπὸ
 τοὺς γονεῖς τῆς, ἔγεινα αἷτιος τοῦ φόνου τῆς ἀπὸ
 ἀπάνθρωπον πατέρα, ἐσύ ἐρήχθηκες, πάντοτε ἐξ
 αἰτίας μου, μέσα εἰς τ' ἄκληρα καὶ ὀρφνὰ πλάσ-
 ματα καὶ ἡμπορούσες νὰ σέρνης ζωὴν καταφρο-
 νημένην ἢ νὰ γείνης κακοῦργος· ἀλλὰ σ' ἐφύλαξε
 πρῶτα ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ καὶ δεύτερα ἡ καλὴ
 σου προαίρεσις, καὶ ἀξιώθης νὰ εὔρης τὴν ὄνειρευ-
 τὴν σου σύντροφον.

Ὅταν ὁ Ἀρχοντας ἐπρόφερνεν αὐτὰ τὰ ὕστερα
 λόγια, ἔμπαιναν εἰς τὴν αὐλὴν ἡ Φροσύνη ἐρχο-

μένη ἀπὸ τὸν ἐλαϊῶνα μ' ἓνα παιδί καὶ μίαν
 κόρην· ὁ Μιχαήλ, ὅπου ὄλην τὴν ὥραν ἔλυονεν
 εἰς τὰ δάκρυα, ἔπεσεν εἰς ταῖς ἀγκάλας τοῦ πα-
 τρός του καὶ εἶπε· Φροσύνη, φίλησε τὸ χέρι τοῦ
 παθεροῦ σου.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΛΑΣ

Ἀθηναϊκὴ Ἤχῳ

Φιλιτάτη Ἑστία,

Αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα δὲν ἔχει Ἀθηναϊκὴ ν'
 Ἤχῳ! Μικρὸν τὸ δυστύχημα, ἀλλὰ χάριν τῆς
 παραδιαζομένης συνηθείας ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν
 συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑστίας
 καὶ νὰ δικαιολογηθῶμεν. Ὁ Ἀντίλαλος εἶνε
 ἀσθενής. Ἄν το διαβεβαιώσωμεν αὐτὸ καὶ οἱ δύο,
 δὲν νομίζεις ὅτι ἀρκεῖ;

Ἦθελα σήμερον νὰ γράψω κάτι περὶ τῶν ἀργυ-
 ρῶν γάμων τοῦ Βασιλέως μας. Εὐρύ, θὰ μοι εἴπης
 ἴσως, τὸ θέμα καὶ μὴ ἀπαιτοῦν μεγάλην προσήλω-
 σιν. Περιγραφαί, εὐχαί, ἐξήρσεις πατριωτικά καὶ
 ἀναμνήσεις εἶνε τὸσον εὐκόλα πράγματα, ὥστε καὶ
 ἀπὸ τῆς γραφίδος ἀσθενοῦς δὲν θὰ ἐδυσκολεύοντο
 νὰ ἐκχυθῶσιν ἐκ τῶν λέξεων ἐκείνων τῶν ἡχηρῶν
 καὶ τετριμμένων, τῶν συνήθων εἰς τοιαύτας περι-
 στάσεις, τόσαι ὥστε νὰποτελεσθῶσιν αἱ τρεῖς ἢ καὶ
 δύο τακτικά· στήλαι τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἤχῳς.

Ναί, ἀλλὰ ἐγὼ ἔχω ἀντίθετον γνώμην. Διὰ νὰ
 πραγματευθῇ τις εὐρέα καὶ τετριμμένα θέματα καὶ
 νὰ μὴ γράψῃ ἀναιρά πράγματα, εἶνε ἀνάγκη ἴσα-
 ἴσα μεγάλης προσοχῆς καὶ ἄκρας εὐδιαθεσίας. Ἐγὼ
 δὲ σήμερον ἔχω πυρετόν, τὸ σῶμά μου εἶνε λυμένον
 καὶ ἡ κεφαλὴ μου μὲ πονεῖ δυνατὰ—ἄχ, πῶς μὲ
 πονεῖ! Ἡ χεὶρ μου τρέμουσα μόλις εἰμπορεῖ νὰ
 κρατήσῃ τὴν γραφίδα. Τὸ πνεῦμά μου εἶνε ὡς ἐκείνη
 χαλαρόν, χαῦνον, ἄνευ ἰδεῶν... φωτεινῶν, οὔτε
 τὴν ἀρχὴν θυνάμενον νὰ συλλάβῃ οὔτε τὴν τάξιν
 νὰ διατηρήσῃ ἄρθρου καὶ μάλιστα πανηγυρικοῦ. Ἡ
 διάθεσίς μου εἶνε πολὺ πικρόχολος. Εὕρισκω τὰ πάντα
 γύρω μου ἀναιρά, σκοτεινά, σαχλά. Καὶ σήμερον μὲ
 τοὺς ἀργυροῦς γάμους κλεισμένος ἐγὼ καὶ ἀδιάθε-
 τος, κοντεύω νὰ καταντήσω δημοκρατικὸς,—πράγμα
 τὸ ὁποῖον, μοῦ φαίνεται, μόνον ἀσθενὴς εἰμπορεῖ νὰ
 πάθῃ...

Καλὰ νὰ πάθω! Ἦθελα νὰ ὑπάγω προχθὲς εἰς
 τὸ θέατρον τῶν Κωμωδιῶν, νὰ κλεισθῶ δηλαδὴ κα-
 λοκαιριάτικα μὲ χιλίους ἀνθρώπους, συναδέλ-
 φους ἐν ἀφροσύνῃ, μέσα εἰς στενὴν καὶ ἐρμητικῶς
 κεκλεισμένον γῶρον, διὰ νὰ ἴδω τὴν Δδα Βερώνην.
 Τί κάμνει ἡ περιέργεια!... Θὰ μοι εἴπῃς ὅτι τὸ
 θέαμα ἤξιζε καὶ μεγαλητέρων θυσίαν καὶ ὅτι ἔχι μό-
 νον ἡ πρώτη ἐμφάνισις δοκίμου ἀληθῶς καλλιτέ-
 χνιδος, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον τοῦ ἀθη-
 ναϊκοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον φαίνεται ὅτι κατέχει τῶρα
 τὸ δαιμόνιον τοῦ θεάτρου, θάπετέλουν ἐπαξίως ἐν
 καὶ δύο θέματα Ἀθηναϊκῆς Ἤχῳς. Ναί, ἀλλὰ
 ἔχι καὶ νὰ κρουολογήσῃ κανεὶς τόσον ἄσχημα διὰ νὰ
 γράψῃ δύο ἄρθρα, ὥστε εἰς τὸ τέλος νὰ μὴν εἶνε
 ἱκανὸς νὰ γράψῃ κανέν!...

Καὶ ὅμως πόσαι ἐντυπώσεις καὶ πόσαι νωπὴ ἀνα-
 μνήσεις! Περιδινοῦνται ἀκαταπαύστως μέσα εἰς τὴν

κεφαλὴν μου, χωρὶς νὰ θέλουν πλέον νὰ κατακαθίσουν, καὶ μὲ ὅλον τὸν πυρετὸν εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἤμπορουσα σήμερα νὰ γράψω περὶ Βερώνης ὡς Ἀδριανῆς Λεκομβέρρ καὶ μάλιστα — μὴ φρίξης! — ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κυρίαν Παρασκευοπούλου. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἡ ἡμέρα τῆς σήμερον· πρέπει πρῶτον νὰντικαλήσωμεν τὴν ἡγῶ τῶν ἀργυρῶν γάμων. Ἐπειτα ἄφησε νὰ τὴν ἰδῶ μερικὰς φορὰς ἀκόμη καί, τὸ κυριώτερον, νὰ γείνω καλὰ.

Ἐλπίζεις τώρα νὰ με συγχωρήσουν οἱ ἀναγνώσταί σου καὶ διὰ τὴν στήλην αὐτήν;

Σὲ ἀσπάζομαι

ὁ δὲς
ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

Ἡ ἠθικὴ καὶ τὸ κήρυγμα¹

Ἐπὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐσπλαγγίας, αἰσθημα ὅπερ ἕκαστος ἄνθρωπος κέκτηται, δυνάμεθα νὰ βασιώμεν τὴν εὐποιάν, τὴν φιλανθρωπίαν, τὸν πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἔρωτα καὶ πάσας τὰς πλέον κοινωνικὰς καὶ ὑψηλὰς ἀρετάς· ἀλλὰ διὰ μόνων τῶν παραγγελμάτων καὶ τῶν πομπῶν λέξεων ὀλίγον δυνάμεθα νὰ ἐπαυξήσωμεν τὸ αἶσθημα τοῦτο εἰς ὄντινα ὀλίγον, κατὰ δυστυχίαν, τὸ ἐδῶρῃσεν ἡ φύσις· ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοῦτο ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν εἶνε, ὅπως ἀποταθῶμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πρὸς τὴν καρδίαν. Ἀληθὲς ἄφ' ἐτέρου ὅτι ἡ γλώσσα τῆς καρδίας παράγει ζωηρὰς ἐντυπώσεις, ἀλλ' ὅχι διαρκεῖς· μία τραγωδία κινεῖ εἰς δάκρυα ἀλλὰ δὲν πείθει· διὰ τοῦτο δὲν ἀφίνουσι διαρκή ἔγνη αἱ διαβατικά· αὗται τῆς καρδίας γοητεύσεις. Δέον ἐπομένως πρωτίστως νὰ ἐπιμεινωμεν, καταδεικνύοντες τὴν ἐκ τῆς ἀρετῆς ὠφέλειαν καὶ τὴν ἐκ τῆς κακίας βλάβην καὶ συνενοῦντες ὡς οἶόν τε πλείστον τὴν ιδέαν τῆς ἀρετῆς μετὰ τῆς εὐτυχίας καὶ τὴν τῆς κακίας μετὰ τῆς δυστυχίας. Εὐκόλως δὲ δυνάμεθα νὰ καταδείξωμεν ὅτι ἐκ τῆς εὐτελεστέρως μέχρι τῆς μάλλον ὑπερόχου τοῦ βίου καταστάσεως ὠφελιμώταται εἰς τοὺς ἀνθρώπους εἶνε ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀληθεια, ἡ ἀρετή. Ἄς ἀρυσθῇ ὁ ἔμπορος, ἄς ἀρυσθῇ ὁ βιομήχανος, μικρὸς ἢ μέγας, ἐκ τῶν ἠθικῶν παραγγελμάτων τοῦ φιλοσόφου καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔτι τοῦ κήρυγματος τοῦ θεοῦ λόγου, τὴν ιδέαν ὅτι τὰ ἐκ τοῦ ἐμπορίου του ὠφελή μείζονα ἔσονται ὅταν ἡ καλὴ πίστις, ἡ ἐπιμελεστέρα ἐργασία, ἡ περὶ τὰς υποχρεώσεις ἀκριβεία ἔσονται μείζονες, ἄς παρασταθῇ δ' αὐτῷ ἄφ' ἐτέρου ὁποίας καὶ ὁπόσας δύναται νὰ ὑποστῇ ζημίας ἐὰν ἐπὶ τῆς κακῆς πίστεως καὶ τῆς ἀπάτης, αἷς ἔπονται ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ πενία, θελήσῃ νὰνεγείρῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς τύχης του· οὐδὲν εὐχερέστερον ἢ τὸ νὰ διδάξῃ τις τὰς κοινωνικὰς ταύτας ἀρετάς,

παριστῶν τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν, καὶ τοῦτο, διότι τὸ μέσον τῆς τοιαύτης πειθοῦς εἶνε ἀναμφισβήτητον. Εἶνε τόσον ἀληθὲς ὅτι προκειμένου π.χ. περὶ τοῦ ἐμπορίου συμφέρον ἔχει ὁ μετερχόμενος αὐτὸ νὰ ἦ ἐφωδιασμένος διὰ τῶν εἰς τὸ στάδιον τοῦτο ἀπαιτουμένων ἀρετῶν — αἷτινες, ἄλλως τε, ὅλαι ὁμοῦ συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὴν καλὴν πίστιν, — ὥστε ἐν αἷς χώραις τοῦτο ἀνθεῖ, αἱ ἀρεταὶ αὗται ἀπαντῶσιν εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένα καὶ τοσοῦτον ἀναγκαῖα εἶνε, ὥστε ἄνευ αὐτῶν ἀδύνατος ἀπεδείχθη ἡ ὑπαρξίς εὐρώστου καὶ ἐκτεταμένου ἐμπορίου. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰποδειχθῇ καὶ διὰ πάσας τὰς λοιπὰς τοῦ βίου καταστάσεις. Ἀλλ' ἤθελεν ἴσως θεωρηθῇ πολὺ ταπεινὸς ὁ τρόπος οὗτος τοῦ διδάσκειν τὴν ἀρετήν. Οὐδὲν οὐδέποτε θέμα εἶνε χυδαῖον, ἐὰν ὁπωσδήποτε διδάσκη. Μὴ ἀποστέρηγετε, ἱεροκήρυκες καὶ ἠθικολόγοι, νὰ κατέρχεσθε καὶ μέχρι τῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Λαοῦ. Καὶ πῶς! ἄρα δὲν εἶνε ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι ἀρκετὰ σπουδαῖον ἀντικείμενον τῶν βλέψεων καὶ τῆς διδαχῆς τοῦ φιλοσόφου; Μὴ τὸ ρίχνετε τόσον εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐπὶ τοῦ προκειμένου! κατηχεῖτε πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις· μὴ ἀποτροπιάζετε τὰς λεπτομερείας· διδάσκετε καὶ μὴ ἐπιδικνύετε. Ἡ διδασκαλία τῆς ἠθικῆς, ἵνα ἐπαξίως αὐτῆς καρποφορήσῃ, δέον νὰ περιλαμβάνῃ ὅλην τὴν κοινωνίαν. Ἄς εἴμεθα ἔστω καὶ χυδαῖοι ῥήτορες καὶ συγγραφεῖς, δὲν σημαίνει, ἀρκεῖ νὰ ἐπαυξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγαθῶν. Οὐχὶ ἐπομένως τοσοῦτον εὐεργετεῖ τὴν κοινωνίαν ὅστις θέτει τὰς γενικὰς τῆς ἠθικῆς ἀρχάς, ὅσον ὁ ὑποδεικνύων τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τὰ καθέκαστα· καταδείχθητε λοιπόν, ῥήτορες καὶ ἠθικολόγοι, νὰ κατέλθῃτε μέχρι τοῦ πτωχοῦ οἰκογενειάρχου καὶ καταδείξατε τούτῳ ὅτι, ὅπερ πρῶτον πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ κέρδος, εἶνε ἡ τῆς οἰκογενείας του ἀγάπη, διδάξατε δ' αὐτὸν πῶς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο. Καταδείξατε αὐτῷ ὅτι ἀληθὲς ἔχει συμφέρον νὰποκαταστήσῃ τὴν οἰκογενειάν του εὐτυχῇ, καὶ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν ἄς μάθῃ τίνι τρόπῳ θὰ κατορθώσῃ τοῦτο. Παρ' ὑμῶν ἐπίσης ἡ σύζυγος ἄς διδαχθῇ πῶς δύναται νὰ εἶνε πρὸς τὸν σύζυγον ἀρεστὴ καὶ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς ἀγαπητὴ, ἄς μάθωσι δ' ἄφ' ἐτέρου ταῦτα νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς τὴν τάξιν τῆς οἰκογενείας, νὰ μὴ ὦσιν ἀνωφελῇ αὐτῆς μέλη, νὰ τρέφωσι τὴν δέουσαν πρὸς τὰς εὐεργεσίας εὐγνωμοσύνην καὶ νὰ φέρωσι τὸν πρόποντα πρὸς τὸ γῆρας σεβασμόν. Ἀλλὰ μὴ ἀπαγγέλλετε, μὴ μεγαληγορεῖτε· πείθετε. Ἀπεικονίσατε τὴν εὐτυχίαν μιᾶς οἰκογενείας, ἐν ἣ οὗτος μὲν εἶνε πατήρ, αὕτη δὲ μήτηρ, ταῦτα τέκνα, ἐκεῖνος σύζυγος, ἐκεῖνη σύζυγος, ἀλλ' ἅπαντες φίλοι καὶ ἀλλήλοις ἀγαπητοί, ἅπαντες εἰς ἓνα καὶ μόνον ἀποβλέποντες σκοπόν, εἰς τὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν γενικὴν τῆς οἰκογενείας